

Frasa Kerja Dalam Dialek Negeri Sembilan: Analisis Kerangka Minimalis

*Verb Phrase in Negeri Sembilan Dialect:
Minimalist Framework Analysis*

Syafika Atika Binti Othman
Fazal Mohamed Mohamed Sultan

a153897@siswa.ukm.edu.my
fazal@ukm.edu.my

ABSTRAK

Makalah ini membincangkan tentang struktur pembinaan kata kerja dalam dialek Negeri Sembilan (DNS). Kajian ini dijalankan di kawasan Felda Palong 4 yang terletak di Jempol, Negeri Sembilan. Pengkaji memfokuskan pada penggunaan frasa kerja DNS dalam kalangan penduduk di kawasan berkenaan yang terbahagi kepada tiga jenis, iaitu frasa kerja transitif, frasa kerja tak transitif dan frasa kerja dwitransitif. Pengkaji menjalankan kajian lapangan dengan menemubual 10 orang informan yang merupakan penutur natif DNS. Responden ini dipilih secara rawak dan mereka diminta untuk menceritakan tentang latar belakang mereka, aktiviti harian, pengalaman dan aktiviti semasa hari perayaan. Kaedah temu bual ini melibatkan kaedah secara langsung dan tidak langsung. Struktur frasa kerja dianalisis secara deskriptif terlebih dahulu dengan menghuraikan ciri-ciri yang terdapat pada binaan kata kerja secara terperinci. Kerangka Minimalis yang diperkenalkan oleh Chomsky digunakan sebagai kaedah untuk menganalisis data kajian. Berdasarkan analisis kajian yang dilakukan, pengkaji mendapati bahawa frasa kerja dalam DNS adalah berkala kini kerana ketiadaan unsur yang menunjukkan masa. Pengkaji juga mendapati bahawa kebanyakan frasa kerja transitif dalam DNS berbentuk tunggal dan terdapat juga yang berbentuk ayat pasif. Manakala frasa kerja tak transitif pula kebanyakannya mempunyai morfem. Dapatan kajian ini memperlihatkan bahawa kerangka Minimalis dapat menghuraikan setiap frasa kerja secara sistematik.

Kata kunci: *Frasa kerja transitif, frasa kerja tak transitif, frasa kerja dwitransitif, Dialek Negeri Sembilan, Kerangka Minimalis*

ABSTRACT

This paper discusses the structure of verb constructionS in the Negeri Sembilan dialect (DNS). This study was conducted in Felda Palong 4 area located in Jempol, Negeri Sembilan. The researcher focused on the use of verb phrase among these residents in the area which are divided into three types, namely transitive verbs, non-transitive verb phrases and ditransitive verbs. The researcher conducts field studies by interviewing 10 informants who who are the native speakers of DNS. These respondents were randomly selected and they were asked to tell about their background, daily activities, experiences and activities during the festive day. This interview method involves direct and indirect methods. The verb phrase structures are analysed descriptively first by describing the features contained in verbal construction. The minimalist framework introduced by Chomsky is used as a method for analysing the verb phrases. Based on the analysis, the verb phrases in DNS are in present tense due to the absence of tense and time elements. Researchers also found that most transitive phrases in DNS are singular and there are also

passive sentences. While the non-transitive phrases are mostly morphemes. The findings from this study show that the minimalist framework can describe the verb phrase systematically.

Keywords: *Transitive phrases, non-transitive phrases, ditransitive phrases, Negeri Sembilan Dialects, Minimalist Frameswork*

1. Pengenalan

Dialek Negeri Sembilan (DNS) merupakan antara variasi atau subdialek bahasa Melayu, di Semenanjung Malaysia (Mohammad Fadzeli Jaafar et al. 2017). Secara umumnya, nama 'Negeri Sembilan' membawa maksud sembilan buah rantau yang membentuk sebuah negeri dan akhirnya wujudnya Negeri Sembilan. Dengan wujudnya adat dan budaya yang unik, dialek mereka juga berbeza daripada dialek-dialek Melayu yang lain. DNS inilah yang menjadi antara identiti dalam masyarakat Negeri Sembilan. DNS merupakan antara khazanah bahasa juga mempunyai ciri-ciri keunikannya yang tersendiri. Penutur natif DNS dapat menunjukkan jati diri mereka dengan bertutur DNS bagi menyerlahkan keunikannya selain dari segi budaya mereka

Terdapat perkara yang menarik mengenai Negeri Sembilan kerana ia disamakan dengan orang Minangkabau hingga terbentuk sembilan penempatan. Pada umumnya, bahasa Minangkabau itu wujud disebabkan oleh penghijrahan orang-orang dari Minangkabau. Mereka dikatakan berhijrah secara beramai-ramai ke Negeri Sembilan hingga terbentuk sebuah penempatan. Hal ini jelas menunjukkan bahawa bahasa Minangkabau bukanlah bahasa asal orang Negeri Sembilan kerana ia merupakan bahasa yang dibawa dari luar dan boleh dikatakan sebagai bahasa pendatang. Hal ini menyebabkan bahasa Minangkabau menjadi bahasa dominan di Negeri Sembilan. Dengan ini, jelaslah bahawa DNS merupakan dialek asli bagi penutur yang berasal dari Negeri Sembilan. Terdapat sebilangan sahaja yang mungkin menuturkan bahasa Minangkabau kerana faktor penyebaran bahasa.

Dari sudut sejarah, penutur bahasa yang menggunakan DNS adalah majoritinya terdiri daripada keturunan orang-orang Melayu yang berhijrah dari Minangkabau, Sumatera pada abad ke-18. Pada amnya, kawasan yang menggunakan DNS terbahagi kepada dua subkawasan, iaitu subkawasan utara yang meliputi daerah Jelebu dan Lenggeng serta subkawasan selatan yang meliputi daerah-daerah Kuala Pilah, Seremban, Rembau, Port Dickson dan Tampin (Asmah Hj. Omar 1985). DNS juga sama seperti dialek-dialek Melayu yang lain yang berbeza dari segi sebutan dan kosa kata. Ciri-ciri DNS yang unik dapat dilihat dari bunyi vokal, bunyi konsonan dan kata-kata unik mahupun dari segi sistem panggilan. Dengan ini, dapatlah disimpulkan bahawa DNS memiliki keunikannya yang tersendiri yang dapat dibezakan dengan dialek-dialek Melayu yang lain.

Skop kertas kerja ini akan berfokus pada frasa kerja (FK) dan jenis FK DNS di kawasan kajian sahaja. FK ini terbahagi kepada tiga, iaitu frasa kerja transitif (FKtr), frasa kerja tak transitif (FKttr) dan frasa kerja dwitransitif. Data yang digunakan dalam kertas kerja ini merupakan data primer, iaitu data yang diperoleh daripada penutur natif DNS. Data yang dikutip kemudiannya dipilih bagi penganalisan data secara deskriptif. Analisis deskriptif ini bertujuan untuk meneliti elemen yang wujud dalam setiap FK. Perbincangan juga melibatkan kehadiran kata kerja bantu (KKB) dalam FK. Seterusnya, data berkenaan dianalisis secara teoritikal dengan menggunakan kerangka Minimalis.

2. Tinjauan Literatur

Fazal Mohamed Mohamed Sultan & Khairul Faiz Alimi (2014) telah menjalankan kajian terhadap struktur FKtr bahasa Mendriq secara deskriptif. Kajian yang dijalankan hanya memberikan gambaran asas tentang bahasa yang dikaji. Hasil dapatan kajian mendapati bahawa kedua-dua kata kerja (KK) boleh diikuti dengan KKB yang terbahagi kepada dua, iaitu kata kerja bantu modal (KKBM) dan kata kerja bantu aspek (KKBA). Berikut merupakan contoh kata kerja transitif bahasa Mendriq:

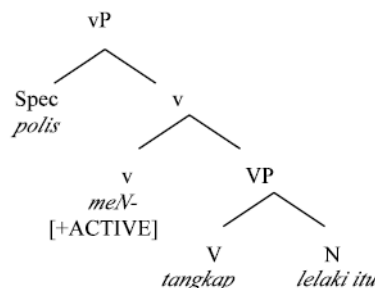
- (a) **Yek jagak anak.**
 Saya jaga anak.
- (b) **Yek luwit kayuk.**
 Saya panjat pokok.

Berdasarkan contoh di atas, KK tersebut memerlukan objek yang mengikutinya yang terdiri daripada kata nama (KN) bagi melengkapkan maksud ayat. Jika tiada KN yang mengikutinya, maka ayat itu akan menjadi tidak gramatis. Hal ini menunjukkan bahawa KK tersebut tidak boleh berdiri sendiri. FKtr pula menandakan dua argumen, iaitu argumen dalaman dan argumen luaran. Penentuan argumen ini dikenal pasti berdasarkan subjek yang hadir dalam frasa. Jika subjek berperanan sebagai agen, maka KK yang mendasari frasa merupakan FK tak ergatif, manakala jika subjek frasa berperanan sebagai tema, penderita, alatan dan sebagainya, maka ia diklasifikasikan sebagai FK tak akusatif. Berikut merupakan contoh bagi FKtr:

- (c) **Upik ton ugurunglin.**
 Tin itu bergoyang.
- (d) **Kayuk bewu ton opelik.**
 Pokok besar itu tumbang.

Kartini Abd Wahab*, Rogayah A Razak dan Fazal Mohamed Mohamed Sultan (2016) pula telah membincangkan tentang FK bahasa Melayu (BM) yang mempunyai dua peringkat FK, iaitu FK (besar) yang dikepalai oleh KK leksikal dan Fk (kecil) yang dikepalai oleh kepala k dalam Fk. Setiap peringkat itu mempunyai kepala dan projeksi masing-masing pada struktur FK yang tersendiri. Kajian ini menggunakan ayat aktif dan ayat pasif BM sebagai contoh data untuk dianalisis dengan menggunakan Program Minimalis:

- a. Polis menangkap lelaki itu.
- b. susunan leksikal : [polis, meN-, tangkap, lelaki, itu]
- c.

Berdasarkan contoh di atas, KK 'tangkap' menerima imbuhan -meN menjadi 'menangkap' yang merupakan ayat aktif. Struktur frasa menunjukkan terdapat dua peringkat FK yang direpresentasikan melalui dua nodus, iaitu nodus FK dan nodus Fk. Posisi kepala bagi FK diisi oleh KK 'tangkap' dan posisi kepala bagi Fk diisi oleh imbuhan meN-. Dengan ini, dapat dilihat bahawa kedua-duanya merupakan dua kepala yang berbeza dengan kategori

yang berbeza. Hal ini kerana morfem terikat *meN-* merupakan kategori fungsian yang membawa makna gramatikal, manakala KK '*tangkap*' pula merupakan unit kategori leksikal dan juga kata isi yang membawa makna. Analisis yang direpresentasikan dilihat mampu membezakan status morfem terikat sebagai kepala fungsian yang mengisi nodus Fk dengan status kepala nodus FK yang diisi oleh KK leksikal kosong.

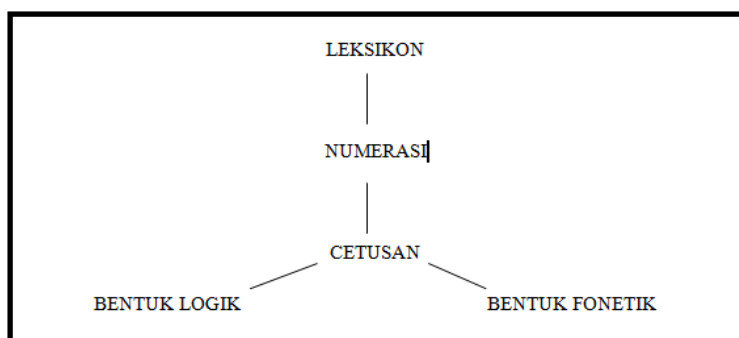
3. Metodologi

Bagi melaksanakan kajian ini, kaedah kajian lapangan telah dijalankan di kawasan kajian, iaitu Felda Palong 4, Negeri Sembilan. Teknik yang digunakan bagi memperoleh data adalah dengan melakukan temu bual. Seramai 10 orang responden yang terdiri daripada lelaki dan wanita yang dipilih secara rawak untuk tujuan pengutipan data. Temu bual dengan responden ini dilakukan secara berasingan dengan menggunakan kaedah perbualan yang melibatkan soal jawab. Responden diminta untuk menjawab setiap soalan dengan cara bercerita secara santai. Pengkaji meminta responden untuk menceritakan berkenaan zaman muda mereka, aktiviti sehari-harian mereka, persediaan perayaan dan sebagainya. Kesemua responden menjawab dengan menggunakan DNS. Kemudian, setiap temu bual tersebut dirakamkan dengan menggunakan perakam telefon bimbit berjenama *Oppo*.

Setiap rakaman tersebut ditranskripsikan kepada transkripsi mudah bagi proses penganalisan data. Data yang diperoleh dianalisis secara deskriptif terlebih dahulu bagi meneliti elemen-elemen yang wujud dalam frasa kerja. Seterusnya, data tersebut dianalisis secara sintaksis dengan menggunakan teori kerangka Minimalis bagi melihat struktur pembinaan sesuatu FK.

Kerangka Minimalis

Program Minimalis merupakan kerangka yang digunakan bagi menganalisis sesuatu struktur ayat yang menggantikan teori tradisional, iaitu Teori Kuasaan dan Tambatan. Program Minimalis diutarakan oleh Noam Chomsky. Dalam nahu Program Minimalis, fakulti bahasa manusia dikatakan terdiri daripada leksikon, kemudian diikuti oleh numerasi, cetusan yang terbahagi kepada bentuk logik (Bentuk-L) dan bentuk fonologi (bentuk-F). Bentuk-L dan bentuk-F ini pula terletak pada pada satu bahagian yang dipanggil tahap antaramuka. Kedudukan di antara leksikon dan numerasi merupakan sintaksis nyata, manakala kedudukan di antara cetusan, bentuk logik dan bentuk fonologi merupakan sintaksis terselindung. Susunan aras ini boleh dilihat pada rajah berikut:

RAJAH 1. Kerangka Program Minimalis

Leksikon yang menduduki aras paling atas dalam Program Minimalis merupakan kamus minda seseorang penutur dan satu andaian yang bersifat sejagat. Kamus minda manusia ini mempunyai himpunan elemen yang dikenali sebagai kata. Susunan kata ini berada dalam keadaan yang tidak tertib, berbeza dengan kamus yang disusun mengikut urutan abjad. Kata juga dikenali sebagai butir leksikal. Leksikon berfungsi untuk menyediakan input berupa

item leksikal yang dimasukkan dalam daftar leksikal dan item leksikal kemudiannya akan dipilih untuk proses derivasi ayat. Item leksikal pula terbahagi kepada kategori leksikal dan kategori fungsian. Kategori leksikal ialah leksikal yang mempunyai makna utuh iaitu kata nama, kata adjektif dan kata kerja manakala kategori fungsian pula merujuk kepada leksikal yang mempunyai fungsi tatabahasa iaitu kata penguat, kata determiner, kuantifier, kata kerja bantu dan sebagainya. Setiap item leksikal ini juga mempunyai tiga jenis fitur iaitu fitur sintaksis, fitur semantik dan fitur fonetik. Fitur ini boleh dibahagi kepada fitur berinterpretasi dan fitur tak berinterpretasi. Fitur berinterpretasi tidak boleh dipadamkan semasa numerasi kerana diperlukan untuk interpretasi di tahap antaramuka. Fitur tak berinterpretasi wajib disemak dan dipadam ketika derivasi sebelum derivasi itu memasuki tahap antaramuka bentuk logik.

Pada aras numerasi pula, berlaku banyak proses percantuman. Numerasi merupakan sistem yang berinteraksi antara leksikon dan tahap antaramuka bentuk logik dan bentuk fonologi. Cantuman dalam numerasi terbahagi kepada operasi cantuman luaran dan cantuman dalaman. Cantuman luaran melibatkan percantuman dua objek sintaksis yang berdikari diambil dari daftar leksikal manakala cantuman dalaman melibatkan salah satu objek sintaksis dalam satu unit frasa dengan satu unit frasa yang lain.

Frasa Kerja

Frasa kerja (FK) ialah KK yang akan diikuti dengan kata nama selepasnya. KK yang dapat menjadi FK ialah KK yang dapat berdiri sendiri dalam ayat, iaitu kata kerja tak transitif (KKtr), manakala kata kerja transitif (KKtr) boleh menjadi FK jika disertai dengan objek (Sulaiman Masri et al. 2006).

Menurut Asmah Haji Omar (2014), KKtr merupakan KK yang diikuti oleh objek. KKtr terbahagi kepada dua, iaitu KK ekatransitif dan KK dwitransitif. KK ekatransitif merupakan KK yang mempunyai satu objek sahaja, manakala KK dwitransitif merupakan KK yang diikuti oleh dua objek (Asmah Haji Omar 2014). Kedua-dua objek bagi KK dwitransitif boleh terdiri daripada objek frasa atau satunya objek frasa dan satu lagi objek klausa (Fazal Mohamed Mohamed Sultan & Khairul Faiz Alimi 2016). Berikut merupakan contoh ayat bagi kedua-dua KKtr tersebut:

- a) Ibu *menjerang* air. (kata kerja ekatransitif)
KK objek
- b) Syakila *menulis* surat kepada kakaknya. (kata kerja dwitransitif)
KK objek objek

KKtr pula merupakan KK yang dapat berdiri sendiri dalam ayat tanpa memerlukan objek seperti *menangis* dan *berenang*. Contoh ayat adalah seperti berikut:

- a) Adik *menangis*.
KK
- b) Ali sedang *berenang*.
KK

Dalam erti kata lain, KK yang berhuruf condong tersebut tidak memerlukan objek kerana telah memiliki makna yang sempurna. KKtr terbahagi kepada dua, iaitu kata kerja tak ergatif dan kata kerja tak akusatif. Kedua-dua KK ini merupakan intransitif. Argumen KK tak ergatif merupakan argumen luaran (*external argument*), manakala argumen KK tak akusatif merupakan argumen dalaman (*internal argument*) (Fazal Mohamed Mohamed Sultan & Khairul Faiz Alimi 2016). Dengan ini, dapatlah dilihat bahawa perbezaan jenis KK dapat dilihat berdasarkan kewujudan objek yang mengikutinya.

4. Dapatan dan Perbincangan

4.1 Analisis Deskriptif

Frasa Kerja Transitif Dialek Negeri Sembilan

Frasa kerja transitif merupakan KK yang memerlukan objek sebagai pelengkap atau penyambut. Hal ini bermakna FKtr tidak boleh berdiri sendiri dan memerlukan objek, iaitu yang terdiri daripada KN sebagai pelengkap ayat. Berikut merupakan contoh bagi FKtr dalam DNS hasil daripada kutipan data:

1) Wan boli soghai.
Nenek beli serai.
“Nenek membeli serai.”	3) Atok berhijghah ko Banteng.
Atuk berhijrah ke Banteng.
“Atuk berhijrah ke Banteng.”
2) Nenek ni selalu buek lomang.
Nenek ini selalu buat lemang.
“Nenek ini selalu membuat lemang.”	4) Ko jago diri elok-elok.
Kau jaga diri elok-elok.
“Kau jaga diri elok-elok.”

Data (1) hingga (4) seperti yang dipaparkan menunjukkan bahawa kesemua KK tersebut memerlukan objek sebagai pelengkap. Hal ini bertujuan untuk menyempurnakan maksud ayat-ayat tersebut. KK *boli* “beli”, *buek* “buat”, *berhijghah* “berhijrah” dan *jago* “jaga” yang terdapat pada keempat-empat ayat tersebut merupakan antara contoh KKtr yang terdapat dalam DNS berikutan terdapat KN yang mengikutinya dan berfungsi sebagai pelengkap maksud ayat. Ayat (3) mengandungi frasa preposisi *ko Banteng* “ke Banteng” sebagai objek yang hadir selepas KK *berhijghah*. Objek yang terdiri daripada frasa preposisi ini penting dalam ayat tersebut sebagai pelengkap maksud ayat. Jika tiada frasa preposisi, ayat tersebut menjadi nirpurna bentuknya berikutan maksud yang tergantung. Berbeza dengan BMS yang tidak memerlukan sebarang objek selepas KK *berhijghah*. Ayat (4) mengandungi kata adverba *elok-elok* “elok-elok”. Kata adverba ini hanya berfungsi sebagai maklumat tambahan sahaja dalam ayat. Kesemua ayat bagi FKtr sememangnya memerlukan objek sebagai penyambut KK. Hal ini demikian kerana jika KN tersebut digugurkan, ayat tersebut akan mempunyai makna yang tergantung dan menimbulkan pertanyaan kepada pendengar. Hal ini menyebabkan ayat yang dihasilkan tidak gramatis dan akan menimbulkan pertanyaan. Contohnya adalah seperti berikut:

- 5) *Wan **boli**.
- 6) *Nenek ni selalu **buek**.
- 7) *Atok **berhijghah**.
- 8) *Ko **jago**.

Frasa Kerja Tak Transitif Dialek Negeri Sembilan

Frasa kerja tak transitif merupakan KK yang tidak diikuti oleh objek ataupun pelengkap dan lazimnya tidak boleh dipasifkan. Hal ini kerana sesuatu perbuatan tersebut tidak dipindahkan. Hasil daripada pemerolehan data, KKtr menandakan satu argumen sahaja. Hal ini kerana KK ditandai oleh subjek yang hadir dalam FK tersebut.

FK tak ergatif merupakan KK yang hanya menerima argumen luaran, iaitu subjek yang berperanan sebagai agen atau mengalami sahaja. Agen merujuk pada pemula kepada sesuatu lakuan serta berkemampuan melakukan sesuatu dengan suka rela.

- 9) **Budak-budak ni menangeh.**
Budak-budak ni menangis.
“Budak-budak ini menangis.”
- 10) **Dio posan.**
Dia pesan.

- “Dia pesan.”
11) **Dio balun.**
Dia pukul.
“Dia memukul.”

Berdasarkan ayat (9) hingga (11) kata ganti nama diri (KGND) yang terletak pada posisi subjek ayat yang terdiri daripada frasa nama (FN) berperanan sebagai agen atau pelaku bagi KK yang mengikutinya. Dalam ayat (9), FN *budak-budak* merupakan pelaku kepada perbuatan *menangeh* “menangis”. KN *dio* “dia” pada kedua-dua ayat (10) hingga (11) masing-masing merupakan pelaku pada *posan* “pesan” dan *balun* “memukul”. Dengan ini, dapatlah dinyatakan bahawa KGND yang menduduki posisi subjek ayat bertindak sebagai agen kepada perbuatan KKtr yang tidak memerlukan objek sebagai pelengkap. Hal ini bermakna subjek ayat merupakan argumen luaran KK. Oleh itu, pengkaji merumuskan kesemua KK dalam ayat (9) hingga (11) tergolong dalam KKtr berikutan ketiadaan unsur objek.

FK tak akusatif merupakan KK yang menerima argumen luaran yang berperanan teta selain daripada agen, iaitu tema yang terdiri daripada penderita, alatan dan sebagainya yang menduduki posisi subjek ayat. Berikut merupakan contoh analisis data KK tak akusatif dalam DNS:

- 12) **Ayah domam.**
Ayah demam.
“Ayah demam.”
13) **Omak dah meninggal.**
Emak sudah meninggal.
“Emak sudah meninggal.”

Berdasarkan ayat (12) hingga (13), setiap subjek itu menandakan peranan teta tema. Hal ini kerana kesemua subjek tersebut mengalami perbuatan KK. Bagi ayat (12), KN *ayah* “ayah” mengalami perbuatan *domam* “demam”. KK ini berkala kini kerana tidak mempunyai sebarang unsur kata kerja bantu (KKB) yang menunjukkan masa dalam ayat. Dalam ayat (13), KN *omak* “emak” telah mengalami perbuatan KKtr *meninggal* yang tidak memerlukan sebarang unsur objek untuk melengkapkan maknanya. Ayat (13) terdiri daripada KK berkala lepas kerana mengandungi kata *dah* “sudah” yang tergolong dalam kata kerja bantu aspek (KKBA).

Frasa Kerja Dwitransitif Dialek Negeri Sembilan

Frasa kerja dwitransitif merupakan bentuk KK yang memerlukan tiga argumen bagi melengkapkan makna ayat. Tiga argumen terdiri daripada satu subjek dan dua objek, iaitu objek langsung dan objek tidak langsung. Kesemua argumen ini memainkan peranan penting bagi susunan dan makna sesuatu ayat.

- 14) **Toke kodai tu bagilah kito kueh.**
Tauke kedai tu bagilah kita kuih.
“Tauke kedai itu memberi kuih kepada kita.”
15) **Oghang ni buek tahlil dekek PASTI.**
Orang ini buat tahlil dekat PASTI.
“Orang ini membuat tahlil dekat PASTI.”

Berdasarkan contoh data (14) dan (15), jelas memaparkan ayat bagi KK dwitransitif berikutan terdapat dua objek yang hadir selepas KKtr, iaitu objek langsung dan objek tidak langsung. Setiap ayat tersebut terdiri daripada tiga argumen untuk melengkapkan susunan dan makna ayat. Seperti halnya pada ayat (14) ayat tersebut akan menjadi nirpurna bentuknya jika hanya menggunakan dua argumen sahaja. Dalam ayat tersebut, FN *toke kodai* “tauke

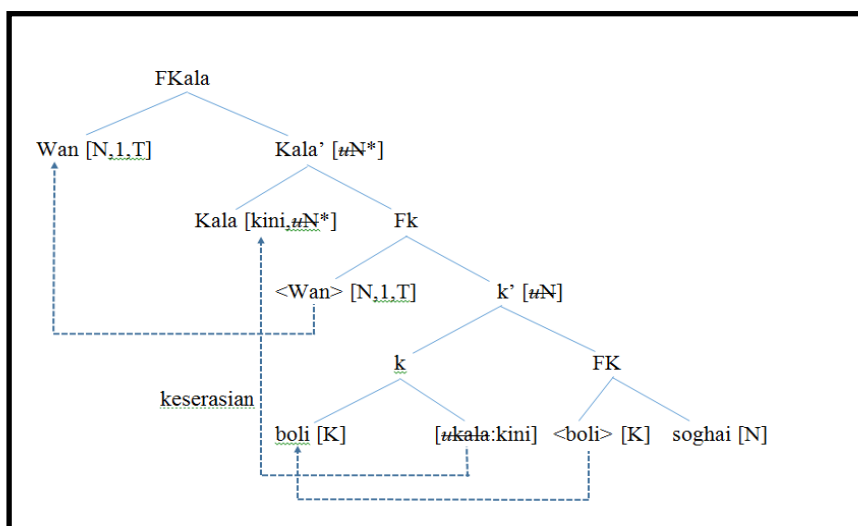
kodai” merupakan subjek kepada keseluruhan ayat. KN *kito* “kita” berfungsi sebagai objek langsung yang hadir bersebelahan dengan KKtr *bagi* “bagi”, manakala KN *kueh* “kuih” pula berfungsi sebagai objek tidak langsung kerana posisinya yang jauh daripada KK. Bagi ayat (15) pula, FN *oghang ni* “orang ini” merupakan subjek bagi keseluruhan ayat tersebut. FN *tahlil* “tahlil” merupakan objek langsung kerana hadir bersebelahan dengan KKtr *buek* “buat” dan FP *dekek PASTI* “dekat PASTI” pula merupakan objek tidak langsung. Dengan ini, kedua-dua ayat tersebut tergolong dalam KK dwitransitif yang memerlukan ketiga-tiga argumen bagi melengkapi makna ayat.

4.2 Analisis Kerangka Minimalis

Struktur Frasa Kerja Transitif Dialek Negeri Sembilan

Perbincangan berikutnya merupakan analisis FK dengan menggunakan kerangka Minimalis yang akan memaparkan struktur setiap FK dengan lebih teliti. Proses ini akan memperlihatkan struktur paling bawah hinggalah paling atas. Pengkaji akan menganalisis ayat (1) bagi FKtr dan ditulis semula sebagai (16):

- 16) **Wan boli soghai.**
 Nenek beli serai.
 “Nenek membeli serai.”

RAJAH 2. Struktur FK Transitif bagi *boli*

Ayat 16 menunjukkan terdiri daripada tiga leksikal, iaitu {nenek, koko, kodai}. K *boli* merupakan KKtr yang memerlukan kehadiran objek selepasnya. Berdasarkan rajah 2, K *boli* digabungkan (*merge*) dengan N *boli* yang merupakan objek bagi KK tersebut. K *boli* ini memerlukan kehadiran dua argumen, iaitu argumen dalaman dan luaran bagi memenuhi peranan teta. Oleh itu, N *soghai* yang merupakan argumen dalaman dipilih untuk bergabung dengan K *boli* dan membentuk FK. Fitur tak berinterpretasi [uN] pada N *soghai* disemak dan kemudian dipadam. FK digabungkan dengan k (k kecil) bagi memenuhi tatatingkat projeksi. Hasil daripada gabungan ini telah membentuk k' (k tanda). K (k kecil) telah mengalami proses cantuman dan meletus kepada dua nodus, iaitu K *boli* dan fitur tak berinterpretasi [ukala:]. Terdapat pergerakan K *boli* dari posisi FK ke k kecil. Pergerakan ini telah meninggalkan bekas < > pada posisi asal menjadi <boli>. Fitur tak berinterpretasi [uN] yang belum disemak diprojeksikan dari k ke k'.

Struktur Fk yang terbentuk hasil daripada gabungan tersebut, N *Wan* yang mempunyai fitur KGND pertama dan kata tunggal dipilih untuk menjadi pasangan kepada k'. Fitur tak berinterpretasi [uN] pada k' telah disemak oleh fitur berinterpretasi [N] pada N

Wan. Kala dipilih untuk menjadi pasangan Fk dan membentuk struktur kala' (kala tanda). Kala mempunyai fitur kini dan fitur EPP [uN*]. Fitur tak berinterpretasi [ukala:] pada perintah-k disemak melalui proses keserasian dan diberi nilai oleh fitur [kini]. Oleh itu, fitur tak berinterpretasi berkenaan dapat disemak. Proses penyemakan dan pemberian nilai ini telah menyebabkan fitur tak berinterpretasi [ukala:] pada k telah dipadamkan dan menjadi [~~ukala:kini~~]. Fitur EPP yang tidak dapat disemak diproeksikan dari kala ke posisi kala'.

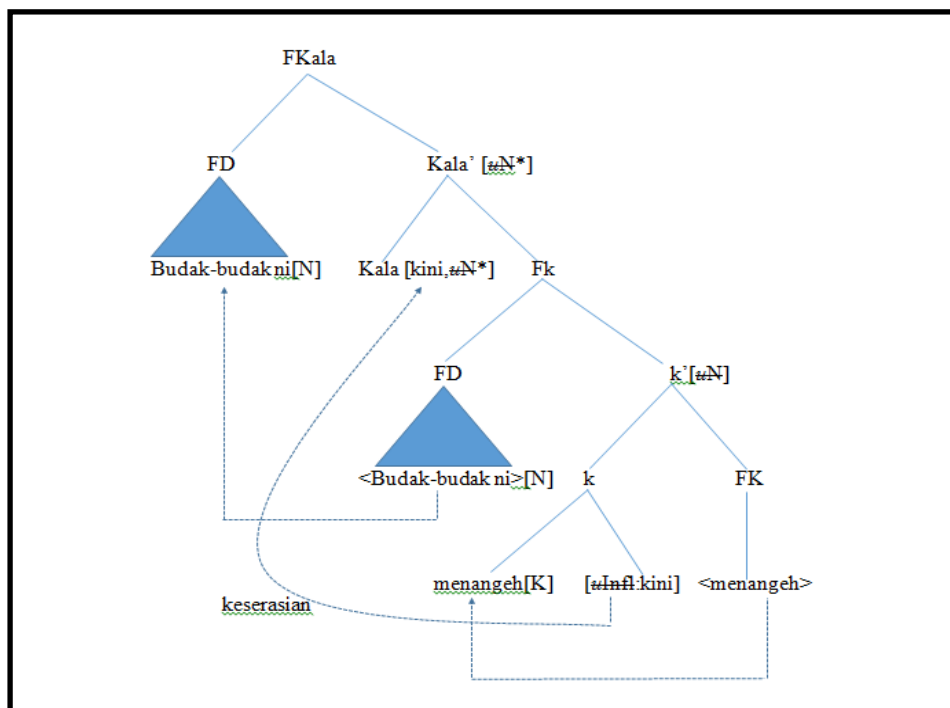
Proses terakhir bagi struktur ayat (16) adalah menggabungkan KGND *Wan* dengan kala' (kala tanda) dan menghasilkan struktur FKala. N *Wan* dilihat telah mengalami pergerakan dari posisi di bawah Fk ke posisi spek FKala. Hasil pergerakan ini telah meninggalkan bekas < > menjadi <Wan> pada posisi asal. Fitur EPP [uN*] pada kala' ini merupakan fitur tak berinterpretasi yang kuat. Fitur ini juga yang membolehkan pergerakan KGND *Wan* ke posisi spek FKala dan menjadi subjek ayat. Fitur EPP [uN*] ini disemak oleh fitur berinterpretasi [N] di bawah sistem adik-beradik. Keseluruhan derivasi menunjukkan bahawa ayat (16) ditandakan dengan kala kini.

Struktur Frasa Kerja Tak Transitif Tak Ergatif Dialek Negeri Sembilan

FK tak ergatif merupakan kata kerja yang terdiri daripada subjek yang berperanan sebagai agen dalam ayat. Berikut merupakan contoh ayat (9) dalam FK tak ergatif yang ditulis semula sebagai (17):

17) Budak-budak ni menangeh.

Budak-budak ini menangis.
 "Budak-budak ini menangis".

RAJAH 3. Struktur FK Tak Ergatif bagi *menangeh*

Ayat (17) terdiri daripada leksikal {budak-budak, ni, menangeh}. KK *menangeh* merupakan KK yang tidak memerlukan sebarang objek mengikutinya dan hanya mengandungi argumen luaran. Argumen luaran ini mempunyai peranan teta agen bagi mengisi Fk. Maka, nodus akar untuk KK tak ergatif tidak mengandungi komplemen.

Derivasi dalam rajah 3 menunjukkan FK *menangeh* bergabung dengan k (k kecil) bagi menghasilkan k' (k tanda). K kecil kemudiannya diletuskan kepada dua nodus yang

diisi oleh K *menangeh* dan fitur tak berinterpretasi [uInfl:]. K *menangeh* bergerak dari posisi asal, yaitu FK dan meninggalkan bekas menjadi <menangeh>. Fitur pemilihan-k dalam k diproyeksikan ke k' untuk membolehkan fitur berkenaan disemak dengan fitur yang sepadan. Derivasi berikutnya adalah menggabungkan frasa determiner *budak-budak ni* yang menduduki posisi spek dengan k' bagi menghasilkan Fk. Fitur tak berinterpretasi [uInfl:] boleh disemak kerana FD *budak-budak ni* mempunyai fitur berinterpretasi [N] yang sesuai dengan fitur pemilihan-k [uN] dalam k'.

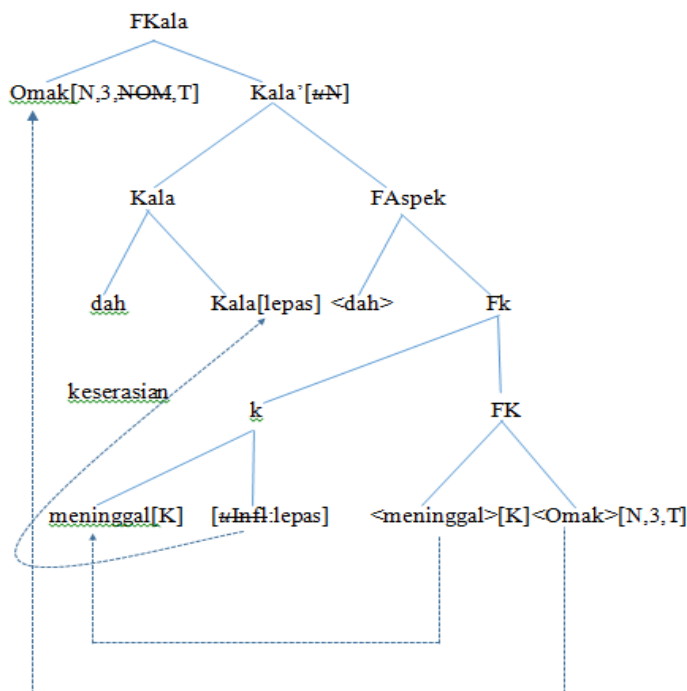
Pembinaan rajah pohon diteruskan dengan memilih kala sebagai pasangan Fk dan membentuk nodus akar kala'. Kala mempunyai fitur berinterpretasi [kini] dan fitur tak berinterpretasi EPP [uN*]. Fitur berinterpretasi [kini] akan menilai fitur tak berinterpretasi [uInfl:] pada k kecil melalui sistem keserasian (agree). Melalui sistem penilaian fitur ini, [uInfl] telah dibentuk menjadi [uInfl: kini]. Kemudian, fitur tak berinterpretasi [uInfl:] disemak oleh fitur berinterpretasi [N]. Fitur EPP [uN*] diproyeksikan ke kala' untuk disemak dan dipadamkan oleh fitur berinterpretasi [N]. Oleh itu, FD *Budak-budak ni* digerakkan ke posisi yang lebih atas, iaitu posisi spek Fkala dan kemudiannya meninggalkan bekas pada posisi Fk menjadi <Budak-budak ni>. Fitur tak berinterpretasi [uN*] boleh disemak dan dipadamkan. FD digabungkan dengan kala' bagi membentuk Fkala.

Analisis struktur rajah pohon bagi kata kerja tak ergatif *menangeh* menunjukkan bahawa terdapat satu argumen sahaja, iaitu argumen dalaman diperlukan untuk memenuhi peranan teta. Argumen ini telah meletakkan FD *budak-budak ni* pada posisi komplemen dan menjadi objek. FD *Budak-budak ni* kemudiannya digerakkan ke posisi spek Fkala untuk memenuhi keperluan fitur tak berinterpretasi yang mewajibkan setiap ayat memiliki subjek. Hal ini dapat direalisasikan dengan kehadiran fitur tak berinterpretasi [uN] yang kuat. Subjek pada ayat (17) terdiri daripada tema.

Struktur Frasa Kerja Tak Transitif Tak Akusatif Dialek Negeri Sembilan

Frasa kerja tak akusatif merupakan KK yang menandakan subjek sebagai pengalami ataupun peranan selain daripada agen. Berikut merupakan contoh data yang diambil daripada ayat (13) yang ditulis semula sebagai (18):

- (18) **Omak dah meninggal.**
Emak sudah meninggal.
“Emak sudah meninggal.”

RAJAH 4. Struktur FK Tak Akusatif bagi *meninggal*

Ayat (18) terdiri daripada tiga elemen {omak, dah, meninggal}. Derivasi bagi struktur ini dimulakan dengan menggabungkan K *meninggal* dengan N *omak* yang mempunyai fitur KGND ketiga dan kata tunggal. Gabungan kedua-dua elemen ini telah membentuk FK. K *meninggal* mengandungi fitur tak berinterpretasi [uN] dan N *omak* mengandungi fitur berinterpretasi [N]. Hal ini membolehkan fitur tak berinterpretasi [uN] disemak oleh fitur berinterpretasi [N] yang bersesuaian dengan fitur pemilihan-k [uN] dalam K *meninggal*. Proses penyemakan dapat dilakukan terhadap fitur pemilihan-k [uN].

Seterusnya, k digabungkan dengan FK bagi membentuk nodus baru, iaitu Fk. K (k kecil) mengalami proses cantuman dan meletus kepada dua nodus akar, iaitu K *meninggal* dan fitur tak berinterpretasi [ukala:]. K *meninggal* yang mempunyai fitur berinterpretasi [N] bergerak dari posisi di bawah FK ke posisi baru, iaitu posisi di bawah k. Pergerakan ini telah meninggalkan bekas pada posisi asal dan menjadi <meninggal>. Posisi k' tidak wujud dalam struktur ini berikutan K *meninggal* merupakan KK tak akusatif yang hanya memerlukan satu argumen sahaja, iaitu argumen dalaman sebagai peranan teta. Fitur tak berinterpretasi [uN] yang wujud pada K *meninggal* disemak dan seterusnya dipadamkan. KKBA *dah* dipilih untuk menjadi pasangan Fk dan menghasilkan struktur FAspek. KKBA ini hadir selepas KK dan memisahkan kedudukan antara penandaan teta dengan argumennya. Hal ini menunjukkan bahawa setiap KKBA dan KK itu mempunyai nodus yang tersendiri.

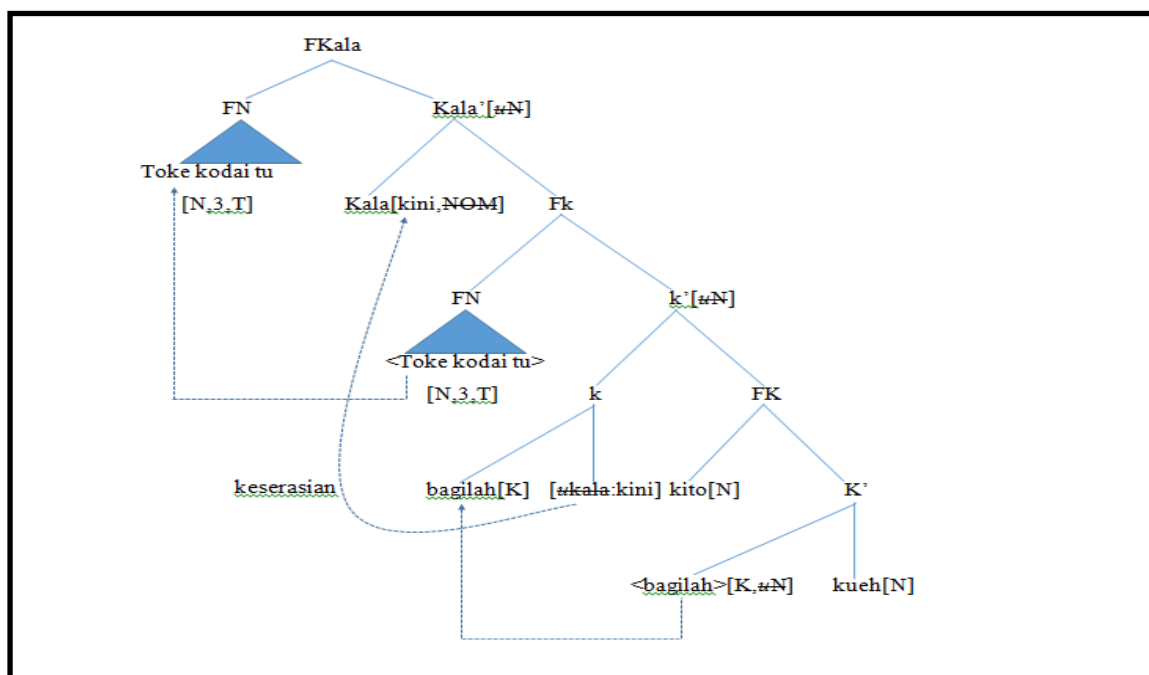
Derivasi diteruskan dengan memilih kala untuk dijadikan pasangan FAspek, iaitu KKBA dan membentuk kala'. Kala diletuskan menjadi dua nodus yang terdiri daripada KKBA *dah* dan kala yang mempunyai fitur lepas. Hal ini kerana KKBA *dah* menunjukkan kala masa yang telah berlalu. KKBA *dah* ini bergerak dari posisi FAspek dan meninggalkan bekas menjadi <dah>. Kala yang mempunyai fitur berinterpretasi [lepas] boleh menilai fitur tak berinterpretasi [uInfl:] pada k dan membentuk [uInfl:lepas]. Fitur kala pada kala ini dilihat serasi dengan k, maka k diberikan nilai. Dengan ini, fitur tak berinterpretasi [uInfl:] boleh disemak dan kemudian dipadamkan.

N *omak* telah bergerak ke posisi yang paling atas, iaitu posisi spek FKala dan menjadi subjek ayat. Pergerakan ini meninggalkan bekas pada posisi asal menjadi <omak>. N *omak* ini bergabung dengan kala' dan menghasilkan struktur FKala. Fitur tak berinterpretasi yang tidak dapat disemak diprojeksikan ke kala'. Fitur tak berinterpretasi ini tidak dapat disemak kerana mempunyai fitur yang kuat dalam kala yang membenarkan KN yang berhampiran untuk dapat digerakkan ke posisi yang lebih tinggi. N *omak* yang menduduki posisi spek FKala ditandakan dengan kasus nominatif pada kala'. Fitur tak berinterpretasi [uN] disemak oleh fitur berinterpretasi [N] yang sepadan dengannya. Hal ini menunjukkan bahawa FK tak akusatif tidak memerlukan argumen luaran. Struktur bagi FK tak akusatif sedikit berbeza daripada struktur FK tak ergatif.

Struktur Frasa Kerja Dwitransitif Dialek Negeri Sembilan

FK dwitransitif merupakan KK yang mempunyai dua objek selepasnya yang terdiri daripada objek langsung dan objek tidak langsung. Struktur bagi FK dwitransitif ini berbeza daripada FK transitif berikutan kehadiran dua objek. Ayat (14) dipilih sebagai data untuk dianalisis dan ditulis semula sebagai (19):

- 19) **Toke kodai tu bagilah kito kueh.**
 Tauke kedai tu bagilah kita kuih.
 "Tauke kedai itu memberi kuih kepada kita."

RAJAH 5. Struktur FK Dwitransitif bagi *bagilah*

Struktur dalam rajah 5 dimulakan dengan menggabungkan K *bagilah* dengan N *kueh* yang merupakan objek tak langsung bagi KK berkenaan. Hasil gabungan ini telah membentuk struktur K' (K besar tanda). N *kueh* merupakan pelengkap bagi ayat berkenaan dan tidak boleh digugurkan. Fitur tak berinterpretasi [uN] dapat disemak dengan kehadiran N *kueh* yang mempunyai fitur berinterpretasi [N] dan kemudian dipadamkan. Derivasi diteruskan dengan memilih N *kito* untuk digabungkan dengan K' dan menghasilkan FK. N *kito* merupakan objek langsung yang hadir selepas KK. Seterusnya, berlaku proses penyemakan dan pemberian nilai kepada fitur pemilihan-k di bawah sistem adik-beradik.

Derivasi berikutnya adalah memilih k (k kecil) untuk digabungkan dengan FK dan menghasilkan struktur k' (k tanda). K (k kecil) mengalami proses cantuman dan diletuskan

kepada dua nodus, iaitu K *bagilah* dan fitur tak berinterpretasi [ukala:]. K *bagilah* mengalami pergerakan dari posisi di bawah K' ke posisi k dan pergerakan ini telah meninggalkan bekas < > pada posisi asal menjadi <bagilah>. Pergerakan KK ini untuk bercantum dengan k adalah bertujuan untuk memenuhi UTAH. Fitur tak berinterpretasi [uN] yang belum disemak pada k diprojeksikan ke k'. Seterusnya, derivasi diteruskan dengan memilih subjek atau KN yang sesuai, iaitu *toke kodai tu* untuk digabungkan dengan k' dan membentuk struktur Fk. Pemilihan FN yang mempunyai fitur berinterpretasi [N] untuk menduduki posisi spek adalah untuk membuat penyemakan terhadap fitur tak berinterpretasi [uN] pada k'. Kehadiran subjek penting pada posisi ini berikutan kerana subjek berfungsi menandakan peranan agen bagi KK tersebut. FN tersebut juga boleh menyemak fitur tak berinterpretasi [uN] pada k'.

Kemudian, kala dipilih untuk menjadi pasangan Fk dan membentuk struktur kala' (kala tanda). Kala ini penting dalam pembentukan struktur ayat kerana fitur tak berinterpretasi [ukala:] pada k diberi nilai dan disemak sebelum sampai ke cetusan. Kala pada nodus kala' itu mempunyai fitur [kini] dan nominatif. Hal ini membolehkan fitur tak berinterpretasi [ukala:] dinilai oleh fitur [kini] melalui proses keserasian dan menghasilkan [ukala: kini]. Fitur tak berinterpretasi itu kemudian disemak dan dipadamkan menjadi [~~ukala:~~ kini]. Derivasi paling atas bagi struktur rajah 5 ialah FN *toke kodai tu* bergerak dari posisi Fk ke posisi spek FKala untuk menandakan kasus dan menjadi subjek ayat. Hasil pergerakan ini telah meninggalkan bekas < > pada posisi asal menjadi <Toke kodai tu>. Seterusnya, FN tersebut bergabung dengan kala' dan menghasilkan FKala. Dengan ini, fitur tak berinterpretasi [uN] pada kala' dapat disemak. Kesimpulannya, rajah 5 memaparkan struktur FK dwitransitif bagi ayat *Toke kodai tu bagilah kito kueh* dan tiada lagi pembentukan nodus baru berikutan tiada lagi fitur tak berinterpretasi yang perlu disemak. FK dwitransitif *bagilah* juga ternyata memerlukan tiga argumen, iaitu FN *toke kodai tu*, N *kito* dan N *kueh*.

5. Rumusan

Penulisan ini telah mengenal pasti, menghuraikan dan membincangkan FK dalam DNS secara deskriptif dan teoritikal. Dalam analisis deskriptif, data-data yang diperoleh telah dihuraikan secara teliti dengan melihat pada setiap binaan FK. Terdapat tiga jenis FK dalam DNS, iaitu FK transitif, FK tak transitif dan FK dwitransitif. Struktur bagi FK dalam DNS dilihat sama seperti struktur bahasa Melayu standard, iaitu S-K-O. Berdasarkan hasil kajian, ternyata kerangka Minimalis ini dapat menyelesaikan struktur binaan ayat FK dalam DNS. Kerangka Minimalis ini juga dijadikan sebagai pendekatan kajian berikutan kerelevanan dalam menganalisis data berbanding teori kuasa dan tambatan yang lebih bersifat tradisional dan dilihat kurang sesuai untuk digunakan bagi menganalisis data pengkaji. Bagi analisis secara teoritikal pula, dapat dirumuskan bahawa struktur bagi setiap FK berbeza antara satu sama lain. Pengkaji dapat meneliti proses-proses yang digunakan dalam pembinaan sesuatu FK tersebut. Kerangka Minimalis ini dimulakan dengan struktur paling bawah, iaitu operasi gabung (*merge*) dua leksikal hinggalah paling atas, iaitu KN menjadi subjek ayat. Pada peringkat atas sekali, tiada lagi fitur tak berinterpretasi yang perlu disemak. FK dalam DNS dapat dikatakan sebagai KK kala kini tanpa wujudnya kehadiran penanda yang menunjukkan masa. Dengan ini, diharapkan kerangka Minimalis dapat digunakan dalam kajian dialek-dialek yang lain, terutamanya dialek yang minoriti.

Rujukan

Asmah Haji Omar. (1985). *Susur Galur Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Asmah Haji Omar. (2014). *Nahu Melayu Mutakhir Edisi Kelima*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan dan Khairul Faiz Alimi. (2014). Analisis Deskriptif Terhadap Struktur Frasa Kerja Bahasa Mendriq. *Jurnal Bahasa* 14: 169-191.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan & Khairul Faiz Alimi. (2016). *Transitiviti Bahasa Mendriq*. *Akademika* 86(2): 87-98.
- Kartini Abd Wahab, Rogayah A Razak dan Fazal Mohamed Mohamed Sultan. (2016). The Verb Phrase Construction in Malay: The Minimalist Programme. *Pertanika* 24: 23-34.
- Mohammad Fadzeli Jaafar, Idris Aman & Norsimah Mat Awal. (2017). *Morfosintaksis Dialek Negeri Sembilan dan Dialek Minangkabau*. *Journal of Language Studies*. GEMA Online 17(2): 177-191.
- Sulaiman Masri, Abdullah Yusof & Mohd Ra'in Shaari. (2006). *Bahasa Melayu: Dimensi Pengajaran dan Pembelajaran*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.